

2026-06-05

Avdelningen för socialtjänst, utbildning och arbetsmarknad

Minnesanteckningar 2026-06-04 - 2026-06-05

Torsdag den 4 juni

Hej och välkomna! Presentation av nya medlemmar

Ordförande Veronica hälsar välkommen och mötet inleds med en kort presentationsrunda av de som är med på mötet för första gången.

Denna gång deltar ersättare Patrik Hedström som representerar Kalmar och Ulrica Westerlund som representerar Västerbotten.

Information och dialog med SiS nya GD Martin Valfridsson

Martin Valfridsson beskriver sina första tre månader som generaldirektör för SiS och lyfter framför allt behovet av att komma närmare kärnverksamheten, stärka den verksamhetsnära utvecklingen och säkerställa att stödstrukturerna bättre möter behoven på SiS-hemmen.

En central fråga är skicket och utvecklingen på SiS-hemmen. En bredare översyn av SiS pågår och ska redovisas i augusti. Valfridsson betonar att myndigheten behöver göra justeringar för att snabbare fånga upp vad som är aktuellt i verksamheten och sprida goda arbetssätt mellan olika hem.

Traumabehandling är en mycket viktig del för att övriga insatser ska fungera. Det finns behov av kortare och mer tillgängliga utbildningar än de nuvarande, som kräver lång tid.

SiS arbetar med fler platser för utslussning till slutenvård och utskrivningsplatser inför LVU. Samtidigt finns återköer, vilket Valfridsson beskriver som en prioriterad fråga. Han pekar på regelverk, kompetensförsörjning och krav på utbildningsnivå som faktorer som påverkar möjligheten att snabbt öppna eller bemanna platser.

Samverkan lyfts som ett återkommande tema. Valfridsson betonar att nya samverkansformer inte bör skapas i onödan, utan att befintliga strukturer bör utvecklas. Exempel som nämns är SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid), sociala insatsgrupper och möjligheten att stärka konsultationsforum med barn- och ungdomspsykiatri.

Delegationens arbete, inklusive pilot med förstärkningsteam, har övergått till permanent verksamhet inom Socialstyrelsen med tilläggsuppdrag. En återkommande utmaning är samverkan med regionerna, särskilt BUP. Detta redovisas till regeringen i augusti.

SiS arbetar bland annat med att anställa familjebehandlare och utveckla boendelösningar på olika platser, där skolgång i kommunal miljö kan vara en del. Valfridsson nämner att etablering av SiS-hem ibland väcker oro lokalt, men att erfarenheterna i de områden där verksamhet planeras är positiva.

Samarbetet Frysis, mellan Fryshuset och SiS, lyfts som ett exempel där coacher bygger relationer med barnen inne på SiS-hemmen och finns kvar även när barnen slussas ut. Frågan om säker rekrytering och att inte släppa in olämpliga aktörer eller personer i verksamheten betonas.

Missbruksvården beskrivs som ett område utan köer och som i huvudsak fungerar väl. Samtidigt uttrycks oro kring samsjuklighetsreformen och om regionerna kommer att kunna möta upp om den slutna missbruksvården flyttas.

Inspel och frågor

Fråga om SiS har tittat på Backa barnen. Valfridsson svarar att modellen har studerats, men att inget beslut har fattats.

Det är problematiskt om Noa i för hög grad styr vilka insatser som ska prioriteras. Det betonas att stöd även måste ges till barn och unga som har stora problem men inte riskerar att hamna i grov kriminalitet.

Socialstyrelsen behöver tydliggöra vem som gör vad mellan kommun och region. Valfridsson beskriver att kommuner och regioner samlas och att det finns ett upplevt behov av att öka kunskapen om varandras uppdrag.

Fråga om platstillgång och akuta placeringar. Valfridsson svarade att SiS inte vill ha köer, men att köer åter finns och att frågan är högt prioriterad.

Fråga om samsjuklighetsreformen och den slutna missbruksvården. Oro uttrycks för att en ordning som fungerar relativt väl kan slås sönder om regionerna inte kan möta upp.

Inspel om behovet av högspecialiserad psykiatri, särskilt kopplat till flickor och barn med komplexa behov. Integrerad vård lyftes som en modell som ger goda resultat och där det finns intresse för samverkan.

Inspel om att hela vårdkedjan behöver hålla ihop när fler huvudmän är involverade, bland annat BUP, SiS, HVB och Kriminalvården. Valfridsson nämner att Kriminalvården bjuds in för att ta del av SiS arbetssätt inför kommande platser.

Många barn har trauman och behandling behöver ges tidigare, helst innan placering på SiS.

Nätverkets egen tid, Veronica Wolgast Carstorp

Ulrika Lifvakt informerar om att Försäkringskassan ännu inte har fått något uppdrag att räkna fram schablonersättningen för personlig assistans 2027. Det väcker oro för att ersättningen inte räknas upp och att fler privata utförare kan få svårt att fortsätta sin verksamhet, vilket i förlängningen kan öka kommunernas ansvar.

Pani Hormatipour informerar om ett AI-verktyg som föreningen VBU marknadsför aktivt som kan granska socialtjänstens utredningar. Verktöget uppmärksammas eftersom det finns frågor om säkerhet, hantering av personuppgifter och hur resultatet kan användas, till exempel i överklaganden eller kritik mot socialtjänsten.

Veronika informerar om samsjuklighetsreformen. Efter Samsjuklighetsutredningen och delegationen har vissa delar blivit tydligare, men det kommer inget nytt förtydligande i lag. Det står fortsatt att regionerna ska ta hand om vissa uppgifter, och Socialstyrelsen ska tydliggöra vad som är vård och behandling.

Kommunerna har fortsatt det yttersta ansvaret. Samtidigt förs diskussioner om att medel ska flyttas från kommunernas statsbidrag till regionerna, med motiveringen att kommunerna i dag utför för mycket av det som bedöms vara regionernas ansvar.

Några kommuner och regioner sitter just nu tillsammans med Socialdepartementet i dialog kring frågan. Reformen bedöms kunna få stora konsekvenser, särskilt om regionerna börjar ta över fler insatser som i dag utförs inom kommunal öppenvård.

Det finns frågor om vad kommunerna ska sluta erbjuda, exempelvis öppenvård och tolvstegsbehandling, och om målgruppen i stället ska hänvisas till primärvården. Det framkommer också att vissa inom primärvården inte verkar känna till att deras arbetssätt kan behöva förändras. Det uppfattas som ett märkligt signalvärde att regionerna kan få medel trots att de ännu inte fullt ut utför de uppgifter som avses.

Avslutningsvis tas praktiska frågor upp. Nätverket behöver fler personer till AU och ytterligare representation i en styrgrupp kopplad till gemensamt finansierade utvecklingsmedel.

Tiderna för 2027 är nu utskickade. Den som vill ingå i AU inför att Britt-Marie slutar kan mejla Marta eller Mimi.

Inspel och frågor

Hur bemöts frågor och underlag som är AI-genererade? Pani tar med sig frågan.

När kommer det tydligare besked om ansvar, finansiering och tidsplan gällande samsjuklighetsreformen? Beskedet hittills är att genomförandet skjuts fram sex månader jämfört med tidigare plan.

Dialog med Socialstyrelsen angående deras uppdrag att ta fram kunskapsstöd kring skadligt bruk och beroende och samsjuklighet -Samsjuklighetsreformen. Maria Branting, Anna Backman Socialstyrelsen, Jennie Nimborg Region Sörmland.

Socialstyrelsen beskriver sitt uppdrag att ta fram stöd för genomförandet av samsjuklighetsreformen, bland annat genom uppdaterade nationella riktlinjer, kunskapsstöd om ansvarsfördelning och stöd för integrerade arbetssätt. Kunskapsstödet ska tydliggöra vad som är socialtjänstens ansvar, vad som är hälso- och sjukvårdens ansvar och hur det gemensamma arbetet runt individen ska förstås. Socialstyrelsen betonar att stödet behöver vara användbart i praktiken och att mer komplexa frågor kan behöva hanteras löpande genom frågor och svar samt webinarier.

Inspel:

Individen får inte tappas bort när ansvarsfördelningen tydliggörs. Socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver mötas runt personen, och reformen får inte leda till glapp mellan huvudmännen. Det finns en oro för att hälso- och sjukvården inte kommer att ha tillräcklig kapacitet eller arbetssätt som passar målgruppen, särskilt med tanke på väntetider, bokade besök och prioriteringsordningar.

Kommunens yttersta ansvar behöver förtydligas, liksom gränsen mellan socialt stöd och behandling. Socialtjänstens arbete är ofta flexibelt, uppsökande och integrerat med andra livsområden som boende, försörjning och sysselsättning, vilket gör gränsdragningen svår.

Små kommuners förutsättningar, barn och ungas särskilda situation samt primärvårdens oklara roll lyfts som viktiga frågor. Kunskapsstödet behöver spridas aktivt och vara tydligt även för invånare och personer som själva söker information.

Reflektion från nätverket efter Socialstyrelsens besök är att det är svårt att ta beslut och lämna medskick under mötet. Diskussion förs kring hur man bäst kan presentera de uppdrag som både region och kommun ansvarar för i det underlag som Socialstyrelsen visade.

Fika med avtackning av Britt-Marie Pettersson

Workshop om vilka behov kommunerna har kring civilt försvar? Ann-Sofie Eriksson, Ulrika Lifvakt, Tina Månsson Söderlund SKR, Rikard Vidlund, Marcia Gardell

Kort inflygning över de olika nivåernas (nationell, regional och kommunal) roller i det civila försvaret.

Utgångspunkten är att kommuner och regioner ansvarar för många samhällsviktiga verksamheter som behöver fungera även vid kris, höjd beredskap och krig. Ansvarsprincipen lyfts fram: det som kommuner ansvarar för i fredstid ansvarar de också för i krig.

Det finns olika signaler och strukturer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Kommunernas förutsättningar behöver bli tydligare för myndigheterna, och planeringen behöver samordnas bättre mellan kommuner, regioner, länsstyrelser och statliga myndigheter. SKR:s fokus handlar bland annat om medlemsstöd, erfarenhetsdelning och att ta fram stöd som hjälper kommunerna vidare i beredskapsarbetet.

En återkommande fråga är gränsdragningen mellan kommunernas och regionernas ansvar. Det framgår att den kommunala hälso- och sjukvården behöver synliggöras mer i planeringen, eftersom en betydande del av hälso- och sjukvården sker i kommunal verksamhet. Det finns också behov av tydligare kontaktvägar för medicinska frågor inom kommunal hälso- och sjukvård, exempelvis frågor om läkemedelsförsörjning och förbrukningsmaterial.

Privata utförare lyfts som ett område där det finns osäkerheter. Kommunerna behöver klargöra vilket ansvar de har för privata aktörer vid kris och höjd beredskap, och det kan bli nödvändigt att se över avtal och kontrakt. Övningar behöver utgå från kommunernas verklighet och inte enbart från militära scenarier.

Kommundirektör Rickard Vidlund, representant i det nationella nätverk kring civilt försvar som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) driver, berättar om sin bild av arbetet och det möte man haft med Regeringskansliet och Socialstyrelsen.

Marcia Gardell berättar om Gotlands beredskapsarbete. De har erfarenheter av vattenbrist, cyberangrepp och kokrekommendationer. Gotland har arbetat med utbildningar, stabsmetodik och man har haft större utrymningsövningar med särskilt fokus på personer inom LSS, särskilt boende och hemtjänst.

I workshopdelen efterfrågas framför allt medel, tydlighet och praktiskt stöd. Det finns behov av kontinuitetsplanering, gemensamma övningar med regionen, erfarenhetsutbyte mellan kommuner och bättre spridning av befintliga stöd. Det finns också behov av att definiera vad som är en tillräcklig nivå, en "good enough"-nivå, för kommunernas beredskap.

Man efterfrågar även konkret vägledning i vardagsnära frågor, till exempel hur mycket vatten olika verksamheter behöver planera för, hur medarbetare ska förbereda sin arbetsplats och sig själva, och vad som gäller om personal behöver stanna kvar länge på jobbet. Det lyfts också frågor om arbetsmiljö,

skyddsutrustning, ensamarbete och vilka krav Arbetsmiljöverket kan behöva anpassa vid höjd beredskap.

För att utveckla kommunernas arbete med civilt försvar behöver man tydligare ansvarsfördelning, statlig finansiering, bättre samordning, praktiska verktyg och fler möjligheter att dela erfarenheter. Arbetet behöver vara långsiktigt och kräver samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter, privata utförare och andra aktörer.

Rapportering från socialcheferna om hur arbetet med de prioriterade områdena går. Pani, Klara och Sanna, SKR.

För placerade barn och ungas skolgång lyfts behovet av fortsatt spridning av stödmaterial, regional förankring och återkommande uppföljning.

Inom mer lika språk och digitalisering betonas vikten av gemensamma ställningstaganden, koppling till socialtjänstdata och att frågorna hålls på socialchefsnivå.

För framtidens hemtjänst diskuteras behovet av att tydliggöra vad individen själv, civilsamhället, näringslivet och digitala lösningar kan bidra med innan kommunala insatser sätts in.

Dialog angående referensgrupp för kommunal hälso- och sjukvård och funk. Anna Thomsson

Det behövs en referensgrupp för kommunal hälso- och sjukvård och funktionshinder. Syftet är att stärka arbetet med hälsa för personer med funktionsnedsättning, som ofta har sämre hälsa och sämre tillgång till vård. Gruppen ska samla kommuner, sprida erfarenheter och identifiera behov av stöd, eventuellt även kopplat till civilt försvar och beredskap. Vilka vill vara med i arbetsgruppen?

Maila anna.thomsson@skr.se med namn på de som kan tänka sig att delta.

Monica Sonde, direktör för Socialtjänst, utbildning och arbetsmarknad på SKR, berättar kort om det möte man nyligen haft med Regeringskansliet kring införandet av samsjuklighetsreformen. Vi vet inte resultatet, men känslan är bra. Kommun- och regionrepresentanterna är eniga om att ansvarsfördelningen måste vara tydlig.

Fredag den 5 juni

En väg in, utveckling av kvalitetssäkrad och målgruppsanpassad information om socialtjänsten m.m. Pani Hormatipour, Maja Hagström, SKR

Maja och Pani beskriver det fortsatta arbetet med En väg in till socialtjänsten – uppdrag, nuläge och fortsatt arbete. Projektet är ett stöd i omställningen till en mer tillgänglig och förebyggande socialtjänst. Den digitala ingången ska göra det

lättare för invånare att hitta rätt information, förstå vad socialtjänsten kan hjälpa till med och våga ta kontakt, utan att ersätta fysiska möten eller lokala kontaktvägar.

Arbetet delas in i tre nivåer: tydlig och målgruppsanpassad information, digital rådgivning och vägledning till rätt instans samt digitala e-tjänster för att ansöka om stöd, boka tid eller ta del av insatser utan biståndsprövning. Under 2026 utvecklar deltagande kommuner informationen tillsammans och delar erfarenheter.

Man har undersökt samverkan med nationella aktörer och kanaler, som Stöd i livet, Socialstyrelsen, Inera och 1177. I nuläget finns ingen färdig nationell lösning, bland annat på grund av frågor om finansiering, varumärke, teknik och gränsen mellan vård och socialtjänst. Därför arbetar de stegvis med att samla erfarenheter och tydliggöra vad som behöver göras gemensamt.

Inspel och frågor

Kommunerna behöver tydlighet om förväntade leveranser inom de olika nivåerna.

Det efterfrågas en överblick eller ett forum där kommuner kan följa, dela och inspireras av varandras arbete.

Arbetets koppling till 1177, Inera, Stöd i livet och andra nationella initiativ behöver klargöras.

Begreppet digital rådgivning behöver preciseras, liksom när AI är lämpligt och när mänsklig kontakt krävs.

Kommunerna vill veta vilka kommuner och funktioner som deltar i det fortsatta arbetet.

Inledning systemperspektiv på reformtrycket i socialtjänsten. Uppdrag från Socialstyrelsen, Anders Printz, Samhällsnytta AB på uppdrag av Socialstyrelsen

Anders Printz beskriver Socialstyrelsens uppdrag som en systemanalys av det samlade reformtrycket inom socialtjänstens område. Uppdraget genomförs av Samhällsnytta AB och syftar till att analysera hur olika reformer hänger ihop, stödjer varandra eller riskerar att krocka. Analysen ska också belysa finansiering, kompetensbehov, samverkan mellan kommuner, regioner och stat samt vilket ansvar staten tar i förhållande till kommunsektorn.

Han lyfter att socialtjänsten samtidigt påverkas av många reformer och samhällsutmaningar, bland annat ny socialtjänstlag, brottsförebyggande ansvar, skyddat boende, sekretessfrågor, socialdataregister, aktivitetskrav vid försörjningsstöd och elektronisk övervakning av barn och unga. Reformernas syften kan dra åt olika håll: socialtjänsten förväntas både arbeta tillitsfullt,

förebyggande och relationsskapande och samtidigt ta en mer kontrollerande och ibland repressiv roll.

Den nya socialtjänstlagen kan fungera som ett slags chassi för att hålla ihop reformerna, men kommunerna behöver samtidigt hantera ökade krav på dokumentation, kunskapsbaserat arbetssätt, tekniska system, kompetens och samverkan.

Anders pekar också på att socialtjänsten har blivit starkt politiserad. Den ses som en viktig del av lösningen på stora samhällsproblem, men det innebär också att många politiska visioner och styrsignaler riktas mot verksamheten. I det läget blir ledarskapet centralt: chefer behöver hjälpa medarbetare att förstå uppdraget, prioritera och hålla fast vid meningen i det sociala arbetet trots ett komplext och föränderligt reformlandskap.

Inspel:

Kommer man också att titta på kapaciteten hos myndigheterna? Anders svarar att det är en relevant fråga och att Socialstyrelsen också har efterfrågat att de tittar på sina egna förutsättningar.

Finns det en motsättning i de två perspektiven på ledarskap — tillitsbaserat ledarskap och ett mer aktivt uppdrags-/styrningsnära ledarskap? Anders svarar att de inte behöver stå i motsättning till varandra, men resonerar om att medarbetare ofta behöver en chef som är aktiv i mellanrummen, tar ansvar för verksamheten och håller fokus på uppdraget.

Workshop och dialog om att leda i en komplex och föränderlig värld där Socialtjänsten får en avgörande roll i samhället. Hur axlar man det ansvaret? Hur ska samspelet med andra aktörer se ut för att det ska fungera? Vad är viktigt för att skapa värde för invånarna?

Uppgiften är att diskutera hur socialchefer kan organisera och driva verksamheten under det reformtryck som följer av den nya socialtjänstlagen.

Fokus ska ligga på två frågor:

- Hur verksamheten kan organiseras och drivas med den nya socialtjänstlagen som utgångspunkt för att hantera reformtrycket.
- Vad socialcheferna behöver för stöd, förutsättningar och förändringar framåt.

Den nya socialtjänstlagen lyfts som en möjlig struktur för organiseringen, eftersom den innebär mer tillgängligt, uppsökande och förebyggande arbete, förändrade målgrupper, större fokus på kunskap, dokumentation och planeringsansvar för hela befolkningen.

Gruppen uppmanas också att diskutera vad de behöver från andra aktörer, men inte enbart fastna i sådant som redan är känt.

Inspel från grupperna:

Socialtjänsten leder i ett läge med stort reformtryck och många samtidiga krav. Deltagarna lyfter behovet av mindre fokus på gränser och målgrupper och mer fokus på individens behov, resurser och livssituation.

Socialtjänstens frågor behöver bli hela kommunens ansvar. Samverkan, systemledning och ett tydligare helhetsperspektiv behövs, där även skola, samhällsbyggnad, kultur och fritid ingår i det förebyggande arbetet.

Staten och myndigheterna behöver samordna reformer bättre, arbeta mer långsiktigt och ge stöd som hänger ihop. Tillsynen bör vara mer lärande och stödjande än kontrollerande.

Den nya socialtjänstlagen ses också som en möjlighet att stärka det förebyggande och kunskapsbaserade arbetet. För att lyckas krävs dock tydligare prioriteringar, bättre samordning och rimliga förutsättningar för kommunerna.

Anteckningar från grupperna samlas in av Anders. En fortsättning på denna diskussion efterfrågas.

Mötet avslutas.